

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate et Educatione Civili I (2010)

Bogusław Tadeusz Rybski (1922–2007), mgr ekonomista, plut. pchor. AK, harcmistrz, p.o. komendanta Krakowskiej Chorągwi Harcerstwa (1959).

Urodził się 3 maja 1922 r. w Krakowie w rodzinie Antoniego (1883–1940, radcy Zarządu Miejskiego w Krakowie) i Zofii z Wiochów (1892–1959). Miał siostrę Janinę (ur. 1924, ekonomistkę, harcmistrzynię). Po ukończeniu szkoły powszechnej kontynuował naukę w III Gimnazjum im. króla Jana Sobieskiego w Krakowie. Tutaj, 10 maja 1935 r., wstąpił do 3. Krakowskiej Drużyny Harcerzy im. Kazimierza Pułaskiego. Należała ona wówczas do wyróżniających się drużyn harcerskich Krakowa. W kwietniu 1939 r. po ukończeniu kursu drużynowych w Ojcowie, otrzymał pierwszy stopień instruktorski – dpp – drużynowy po próbie.

Z końcem 1939 r. podjął pracę zawodową w charakterze sprzedawcy w sklepie konfekcyjnym, gdzie pracował do września 1940 r., a następnie, zagrożony wywiezieniem do Niemiec, zatrudnił się w Biurze Zasobów Generalnej Dyrekcji Kolei Wschodniej w Krakowie. W biurze tym pracował od grudnia 1941 do stycznia 1945 r. Od 1942 r. należał do Armii Krajowej – Zgrupowania „Żelbet” w Krakowie. Pełnił w nim funkcję dowódcy sekcji rozpoznawczej w stopniu plutonowego podchorążego. Brał udział m.in. w opracowywaniu planów sytuacyjno-wojskowych w dzielnicy niemieckiej w Krakowie.

W lutym 1945 r. podjął pracę w Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych, gdzie pracował jako pracownik zmilitaryzowany do października tegoż roku. W listopadzie 1945 r. został prokurentem, a następnie zarządcą (dyrektorem) Spółki „Eris” w Krakowie. Firmę tę prowadził do grudnia 1948 r., zaś od stycznia 1949 r. pracował w Odzieżowej Spółdzielni Pracy „Sprawność”, będąc jej członkiem–założycielem i pełniąc funkcję wiceprezesa. W tym miejscu należy dodać, że Odzieżowa Spółdzielnia „Sprawność” powstała w miejsce Składnicy Harcerskiej – spółki z o.o., jednostki gospodarczej Krakowskich Komend Chorągwi Harcerki i Harcerzy, która w związku z przekształceniem ZHP w OH ZMP została rozwiązana. Równocześnie odbył studia na Akademii Handlowej w Krakowie, gdzie w 1949 r. uzyskał tytuł magistra nauk ekonomicznych i handlowych.

Zaraz po zakończeniu wojny podjął na nowo pracę w Związku Harcerstwa Polskiego, wracając do odrodzonej 12 lutego 1945 r. 3. Krakowskiej Drużyny Harcerzy. Objął tam funkcję plutonowego jednego z dwóch plutonów drużyny, liczącej łącznie 200 harcerzy. Jako jeden z pierwszych po wojnie otrzymał w czerwcu 1945 r. stopień podharcmistrza. Drużyna rozrosła się w szereg, składający się z trzech plutonów, z których pierwszym kierował druż. Bogusław. W lipcu 1947 r. był komendantem obozu drużyny w Ostródzie. Od 1948 r. pracował równocześnie

w Komendzie Hufca Kraków–Wawel, pełniąc funkcję zastępcy komendanta i skarbnika, a od stycznia 1949 r. także jako kierownik działu gospodarczego Komendy Chorągwi.

W momencie podporządkowania harcerstwa ZMP, co miało miejsce na przełomie 1949/50 r., podobnie jak wielu instruktorów harcerskich, z dniem 1 sierpnia 1951 r. odszedł z ZHP i podjął działalność społeczną w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym. Jako jeden z pierwszych został przodownikiem turystyki górskiej PTTK, uzyskując przy tym uprawnienia na wszystkie grupy górskie. Założył Koło Zakładowe tej organizacji przy Spółdzielni Pracy „Sprawność”, którego był prezesem przez 41 lat. Liczące od 30 do 40 członków koło było bardzo aktywne, posiadało sekcję górską, narciarstwa turystycznego, a także motorowo-krajoznawczą, w tym także zagraniczną.

Kiedy tylko zaistniały ku temu warunki, włączył się do działań mających na celu reaktywowanie ZHP. Wszedł w skład reaktywowanej 4 grudnia 1956 r. Krakowskiej Komendy Chorągwi Harcerstwa, obejmując funkcję kierownika Wydziału Organizacyjnego. Wziął udział w Krajowym Zjeździe Działaczy Harcerskich w Łodzi, zwanym Zjazdem Łódzkim, który reaktywował ogólnopolski ZHP. 9 czerwca 1957 r. został powołany na funkcję zastępcy komendanta chorągwi ds. organizacyjnych, a 2 września tegoż roku otrzymał stopień harcmistrza. Należał do ścisłego kierownictwa Komendy Chorągwi, która w przyspieszonym tempie odbudowywała krakowskie harcerstwo.

Zgłaszały się setki młodzieży, którą trzeba było ująć jakoś w ramy organizacyjne, zbudować na nowo strukturę organizacji na terenie całego województwa, skonstruować program działania, przeszkolić funkcyjnych od hufcowych do zastępowych, pomóc harcerstwu wiejskiemu. Komenda Chorągwi była organizatorem bardzo licznych akcji obozowych, letnich: 1957 – 105 obozów, 1958 – 223 i zimowych: 1957/58 – 40, 1958/59 – 38. Większość tych obozów uzyskiwała wysokie oceny w czasie wizytacji. Po odejściu z powodu choroby z funkcji komendanta chorągwi hm. Eugeniusza Fika Bogusław Rybski został mianowany z dniem 10 lutego 1959 r. p.o. komendanta Krakowskiej Chorągwi Harcerstwa. Na odbywającym się w kwietniu tego roku II Zjeździe ZHP został również wybrany w skład Naczelnej Rady Harcerskiej. Pomimo ewidentnie wybitnych osiągnięć krakowskiego harcerstwa, w tym bardzo udanej letniej akcji obozowej, przeważały argumenty polityczne. Krakowska Komenda Chorągwi była zbyt tradycyjna, zbyt „skautowa” dla ówczesnych władz harcerstwa, w którym koniec „odwilży” sygnalizowało już rok wcześniej odejście z władz naczelnych druha Aleksandra Kamińskiego. Komendant chorągwi został zmuszony do ustąpienia z dniem 1 listopada 1959 r., a z nim odeszła część instruktorów pełniących funkcje w komendzie.

W tym miejscu trzeba dodać, że dh Bogusław był ostatnim na wiele lat komendantem, pełniącym swoją funkcję społecznie, podobnie jak większość ówczesnych instruktorów. Po odejściu z komendy chorągwi został drużynowym 10. Krakowskiej Drużyny Harcerzy im. Andrzeja Małkowskiego (była to wówczas chyba jedyna drużyna o takim patronie w całym ZHP). Prowadził ją przez kolejne 5 lat i rozwinął w Szczep „Żurawie”, którego komendantem pozostał przez 10 lat. Wychował w tym czasie wielu wartościowych instruktorów i pozostawił szczep swoim następcom w znakomitej kondycji. W 1969 r. przekazał funkcję szczepowego, otrzymał też

honorowy stopień harcmistrza Polski Ludowej. Po rezygnacji z funkcji komendanta Szczepu „Żurawie” pełnił funkcje w komendzie Hufca Kraków–Krowodrza i komendzie Krakowskiej Chorągwi ZHP, w tym przewodniczącego Chorągwianej Komisji Prób Instruktorskich oraz Komisji Kształcenia i Prób Instruktorskich Hufca. W grudniu 1989 r., w sytuacji rozbitcia harcerstwa, złożył rezygnację z czynnej działalności, współpracując jedynie z chorągwianą komisją historyczną.

Równolegle do pracy w harcerstwie kontynuował swoją działalność w ramach PTTK. W 1964 r. został członkiem Oddziałowej Komisji Rewizyjnej, a następnie pełnił funkcję jej wiceprezesa do kwietnia 1970 r., kiedy to został jej prezesem. W tym czasie komisja rewizyjna była aktywnym ogniwem oddziału, zgłaszając szereg cennych wniosków i dbając o ich realizację. Na Krajowym Zjeździe PTTK w 1981 r. został wybrany w skład Głównej Komisji Rewizyjnej i został członkiem prezydium tej komisji. W 1985 r. ponownie został członkiem prezydium, a na kolejnym zjeździe w 1989 r. – wiceprezesem Głównej Komisji Rewizyjnej. Funkcję tę pełnił łącznie przez 12 lat – do 1993 r. W okresie kolejnych kadencji brał czynny udział w pracach komisji, przygotowujących propozycje uchwał programowych kolejnych zjazdów.

Był członkiem Kapituły Odznaczeń Zarządu Głównego i prezesem Komisji Rewizyjnej Oddziału Krakowskiego PTTK. Publikował też na łamach „Gościńca”, głównie na temat turystyki kwalifikowanej, obiektów turystycznych PTTK, a także postulując niezbędne zmiany statutowe. W 1988 r., po 49 latach pracy zawodowej, w tym 39 na stanowisku wiceprezesa Spółdzielni Pracy „Sprawność”, odszedł na emeryturę.

Dla tych, którzy go znali, był nadal komendantem chorągwi i duchowym przywódcą pokolenia, które odbudowywało harcerstwo w drugiej połowie lat pięćdziesiątych, a potem bezinteresownie oddawało młodym swój codzienny instruktorski trud, żeby nie obniżyć wypracowanego wówczas wysokiego poziomu pracy. Pozostaje we wdzięcznej pamięci wielu pokoleń młodzieży i instruktorów harcerskich oraz miłośników turystyki. Nie należał do żadnej partii politycznej.

Zmarł 31 marca 2007 r. w Krakowie. Został pochowany z honorami harcerskimi na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Został odznaczony Krzyżem Oficerskim (2005) i Kawalerskim (1975) Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi (1973), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1981), Złotym Krzyżem „Za Zasługi dla ZHP” (1981), Złotą Odznaką Zasłużonego Działacza Turystyki, Medalem 1000-lecia Państwa Polskiego, Złotą Odznaką PTTK, Krzyżem „Za Zasługi dla ZHP” (1971), Złotą Odznaką Za Pracę Społeczną dla Miasta Krakowa. Posiadał tytuł Honorowego Członka PTTK, nadany przez Walny Zjazd PTTK w 1993 r.

W 1949 r. zawarł związek małżeński z Zofią Broszkiewicz (1918–1998, st. kustoszem, a następnie dyr. biblioteki Akademii Handlowej w Krakowie). Dzieci nie mieli. Ponownie wstąpił w związek małżeński w roku 2002 z Teresą Grzelak (ur. 1933).

W. Biedrzycki, J. Marewicz, *Zielona Trójka 1911–1986*, Kraków 1986, s. 34; *Bohaterowie hufca. Ignacy Fik i Mieczysław Lewiński*, Kraków 1974, s. 27–30; Bogusław Rybski, honorowy członek PTTK, [w:] *Działacze we władzach centralnych PTTK. Biogramy*, Warszawa [1994], s. 116–118; *Dzieje Szczepu Harcerskiego „Żurawie” w Krakowie w latach 1960–1980*, red.

L. Boryczko [i in.], [Kraków] 1980, s. 7–12, 22–23, 29–30, 32–34, 38–39; *10 lat Szczepu Harcerskiego „Żurawie” w Krakowie*, Kraków [1972], s. 5, 14–15, 17–20, 28–29; *Hufiec Kraków Krowodrza. Rok sztandarowy hufca ZHP*, Kraków 1974, s. 9; *Komendanci Krakowskiej Chorągwi ZHP z lat 1956–1996 o swojej pracy*, red. J. Wojtycza, K. Wojtycza, Kraków 1999, s. 8, 61, 69, 71, 79, 88, 97, 98, 103, 114; B. Leonhard, *Kalendarium z dziejów harcerstwa krakowskiego 1910–1950*, Kraków 1984, s. 69, 88, 99, 102; B. Leonhard, *Z dziejów Harcerstwa Krakowskiego*, [w:] *Informator harcerski*, red. W. Wierzewski, Kraków 1985, s. 131; *Materiały do Harcerskiego Słownika Biograficznego*, red. O. Fietkiewicz, „Harcerstwo” 1995, nr 6, s. 124; *Nasz Zjazd. II Zjazd Walny Związku Harcerstwa Polskiego. Warszawa 18–21 IV 1959 r. Referaty, dyskusja, uchwały*, Warszawa 1959, s. 258–260, 331; *Nie chcę odchodzić w przeszłość... Z hm PL Bogusławem Rybskim rozmawia hm PL Janusz Wojtycza*, „Harcerz Rzeczypospolitej” 1986, nr 10, s. 9–10; *Rozkaz L. 5 Komendy Chorągwi Harcerzy w Krakowie z 1 III 1948 r.*, w pos. autora; *Rozkaz L. 1. 57/58 Krakowskiej Komendy Chorągwi Harcerstwa z 20 X 1957 r.*, w pos. autora; *Rozkaz L. 14/59 Krakowskiej Komendy Chorągwi Harcerstwa z 15 XI 1959 r.*; w pos. autora; B. Rybski, *Harcerze na starcie do akcji letnich. Z... rozmawiał Ryszard Kwieciński*, „Echo Krakowa” nr 145 z 24 VI 1959, s. 4; B. Rybski, *Wspomnienia z pracy w Krakowskiej Komendzie Chorągwi w latach 1956–1959*, [w:] *Komendanci Krakowskiej Chorągwi ZHP...*, s. 10–35; [B. Rybski, wypowiedź], *Od października do października*, „Echo Krakowa”, nr 245 z 19–20 X 1957, s. 4; B. Rybski, J. Wojtycza, K. Wojtycza, *Materiały do historii Krakowskiej Chorągwi Harcerstwa w latach 1956–1959*, Kraków 2000, s. 3–6, 8, 10–13, 15–18, 58, 81, 91; *Sprawozdanie Odzieżowej Spółdzielni Pracy „Sprawność” w Krakowie z okazji 20-lecia istnienia przedsiębiorstwa, 15-lecia Spółdzielni Pracy. 1945–1964*, [Kraków 1964], s. 6–7, 12, 33, 37, 39; *Sprawozdanie Odzieżowej Spółdzielni Pracy „Sprawność” w Krakowie z okazji 29-lecia istnienia przedsiębiorstwa, 25-lecia Spółdzielni Pracy. 1945–1974*, [Kraków 1974], s. 6–7, 11, 50–51, 54; W. Wierzewski, *Składnica Harcerska. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Jednostka gospodarcza Krakowskich Komend Chorągwi w Krakowie*, Kraków 1993, s. 19–20; *W 40-lecie Zjazdu Łódzkiego. Materiały z seminarium z dnia 7 grudnia 1996 roku w Muzeum Historii Miasta Łodzi*, red. J. Katner, Łódź 1997, s. 143–145; informacje uzyskane od B. Rybskiego przez autora w dn. 22 IX 2000 r.

Janusz Wojtycza